

k okresnímu soudci N., ani poukazem na neutěšené poměry u okresního soudu v X., kde prý byly vyhotovovány a stranám doručovány rozsudky teprve po dlouhé době, zvláště když si obviněný byl vědom toho, jaký nepříznivý dojem vyvolá jeho postup ve veřejnosti.

Obviněný Dr. C. vytýká zvláště ještě, že není ve spisech podkladu pro to, že v jeho případech šlo o rozvrhová usnesení, v nichž bylo řešiti celou řadu otázek, jako přednostních nároků, přiznání hypotekárních pohledávek, náhradních nároků atd., jak prý mylně za to má kárná rada, naopak že šlo o dva nástiny jednoduchých rozvrhových usnesení. Než i kdyby se připustilo, že obviněný Dr. C. vypracoval pro okresního soudce N. dva nástiny jednoduchých rozvrhových usnesení, v nichž nebyly řešeny složitější otázky, nebylo by lze jednání obviněného označiti jako kárně nezávadné vzhledem na následky, které jeho jednání mělo v zápětí, totiž že ve veřejnosti byl vzbuzen dojem postupu nesprávného, čehož si obviněný byl dobře vědom, neboť sám připustil, že postup takový neschvaluje, a že, kdyby se to někdo dověděl, i toto jeho jednání bylo by s to, aby otřáslo důvěru obecnstva k soudu. — — —

Výtkou obviněných Dr. A. a Dr. C., že jejich jednání nezakládá též skutkovou podstatu kárného přečinu porušení povinností povolání, netřeba se zabývati proto, že obvinění tento výrok jen popírají, avšak pro svůj opačný názor neuvádějí důvodů. Ostatně nemělo odsouzení pro tento kárný přečin žádného vlivu na výměru trestu. — — —

Čís. 331 dis.

Zlehčení cti a vážnosti stavu (nikoliv porušení povinností povolání), umluvil-li advokát s klientem odměnu jen pro případ úspěchu (pactum de palmario) a její výši ujednal třetinou dosažené částky (pactum de quota litis).

Nezáleží na tom, že podnět k úmluvě dal klient sám a že k ní došlo ještě před svěřením věci advokátovi, ani na tom, zda šlo o věc, o níž mělo býti rozhodnuto v řízení soudním (sporném neb nesporném) nebo správním.

(Rozh. ze dne 20. září 1937, Ds I 21/37.)

Nejvyšší soud jako soud odvolací v kárných věcech advokátů a kandidátů advokacie vyhověl částečně odvolání obviněného advokáta z nálezu kárné rady advokátní komory, pokud jím byl odvolatel uznán vinným kárnými přečiny porušení povinností povolání a zlehčení cti a vážnosti stavu, a změnil napadený náleze ve výroku o kvalifikaci tak, že čin, jímž byl obviněný uznán vinným, zakládá jen kárný přečin zlehčení cti a vážnosti stavu a nikoli též částečně kárný přečin porušení povinností povolání.

Z d ů v o d ů:

Vývody odvolání neobstojí ani po stránce právní.

Obviněný připouští sám ve svém odvolání, že úmluvy, o něž jde (t. zv. *pactum de palmario* a *pactum de quota litis*), jsou zpravidla nepřipustné a že takové úmluvy jinak ani nečiní, zastává však stanovisko, že v konkrétním případě byly tu takové okolnosti, jež tyto úmluvy učinily výjimečně přípustnými. N. (jeho klient) byl prý totiž o příznivém právním stavu věci, o niž jde, úplně informován a byl prý v takové tísnivé finanční situaci, že obviněný mohl odměnu za svou advokátní činnost očekávat jen pro případ příznivého výsledku. Obviněný povolil prý N. takřka právo chudých, jsa o jeho hmotných předpokladech osobně přesvědčen. Úmluvy, o něž jde, byly prý v souzeném případě oprávněné a přípustné tím spíše, když obviněný nemohl předvídati ani rozsah prací s právní věcí N. spojených, ani výsledek svého nastávajícího zákroku.

Námítky ty jsou vesměs bezpodstatné. Co se týče otázky tvrzeného rizika, stačí poukázat na vlastní údaj obviněného při ústním jednání před kárnou radou, že si byl naprosto jist, že zákrok u Národní banky musí mít úspěch. Za tak bezpochybnou N-ovi ovšem věc nelíčil, nýbrž podle vlastního udání ve svém podání na výbor advokátní komory ze dne 29. ledna 1936 řekl mu jen, že dle jeho názoru nebyla Národní banka oprávněna ke srážce, o niž jde. Ostatně jest otázka, zda a do jaké míry vylíčil N-ovi vyhlídky zákroku, bez významu, neboť pokud jde o úmluvu, že obviněný má nárok na odměnu toliko pro případ úspěchu (*pactum de palmario*), neshledává samozřejmě napadený náleznost této úmluvy v nějakém hmotném poškození neb ohrožení klienta, nýbrž spatřuje ji právem v tom, že se taková úmluva nesrovnává s významem advokátní činnosti a proto ani se ctí a vážností stavu, a že taková úmluva v sobě zahrnuje i nepřipustnou soutěž vůči oněm kolegům, kteří u výkonu svého povolání dbají zásad stavovských a kteří by byli hmotně v nevýhodě proti kolegovi k takovým úmluvám ochotnému. V prvním směru — tedy po stránce ideální — znamená úmluva, že odměna má být zaplácena jen v případě úspěchu, tedy úmluva přihlížející jen k úspěchu činnosti advokáta a nikoli k této činnosti samotné, značné morální znehodnocení činnosti a tím vůbec stavu advokátů, kdyžtě neúspěch v konkrétním případě nemusí mít příčinu ve vadách této činnosti. (Viz Lohsing, *Anwaltsrecht*, str. 257.) V druhém směru přichází v úvahu, že taková úmluva zavdává podnět k rozpoutání aneb aspoň k povážlivému zostření konkurenčního boje, jímž by byli i jiní advokáti pod tlakem hospodářské tísně vydáni nebezpečí, že musí klientům, aby si je udrželi nebo získali, poskytovat podobné výhody, takže takový postup musí být označen za ponižující a hraničící s nekalou soutěží (viz rozh. *Ds V 3/14*, *Gerichtshalle*, 1914, str. 408).

Ohledem na finanční situaci a na zájem klienta nemůže obviněný svůj postup ospravedlniti již proto, že uvedenou úmluvu kombinoval

s úmluvou de quota litis, totiž s úmluvou, že obviněnému má v případě úspěchu zákroku u Národní banky jako odměna příslušetí třetina částky, již Národní banka N-ovi po případě vrátí. Poněvadž částka, jejíž vrácení se obviněný u Národní banky jménem N. domáhal, činila podle zjištění nálezu asi 19.215 Kč a obviněný si účtoval po dosažení plného úspěchu 6.405 Kč, tedy částku, která byla v křiklavém nepoměru k rozsahu prací obviněným v dotčené věci vykonaných, v jeho vyjádření ze dne 21. června 1937 uvedených a ostatně i napadeným nálezem zjištěných, nelze naprosto říci, že obviněný při svém postupu sledoval hlavně zájem klientův. Co se týče zmíněné nepřiměřenosti honoráře, jehož se obviněný na základě stíhané úmluvy i soudně domáhal, nemění na tom, co uvedeno, nic ani tvrzení obviněného, ostatně ničím neprokázané a nedoložené, že ho uvedená věc připravila o část jeho dovolené.

I zmíněnou úmluvu o účasti na úspěchu pro stranu dosaženém (pactum de quota litis) pokládá napadený nálezn plným právem za postup, který se přičítá ctí a vážnosti advokátního stavu. Bylo již nejvyšším soudem v rozhodnutích č. 13164 a 13580 Sb. n. s. civ. vysloveno a odůvodněno, že zákazem ustanovení § 879, druhý odstavec, č. 2 obč. zák., má býti zabráněno smlouvám, jež klienta nespravedlivě poškozují, že tedy takové úmluvy bývají na újmu klienta (který jakožto osoba práva neznalá nemůže vyhlídky zákroku advokátova tak dobře odhadnouti jako sám advokát), takže obviněný uzavřením zmíněné úmluvy nedbal v poměru ke svému, třeba jen nastávajícímu klientovi oné bezelstnosti a poctivosti, již mu ukládá ustanovení § 10, odst. 2, adv. ř. S jiného hlediska poukazují tatáž rozhodnutí nejvyššího soudu na to, že se nesrovnává ani se ctí a vážností advokátního stavu a s důvěrou v něj, činí-li se advokát úmluvou o honoráři, již zákon klade na roveň smlouvám proti dobrým mravům, podílníkem na klientově úspěchu po stránce hospodářské, tedy jaksi jeho společníkem. (Viz také Lohsing, Anwaltsrecht, str. 256.) Je-li taková úmluva nicotná a nepřípustná dokonce i v případě přiměřenosti honoráře takovým způsobem ujednaného (Klang, Komentář, II 2, str. 196, Lohsing, Anwaltsrecht, str. 257), neboť jde tu o ochranu důvěry v advokátní stav, která nemá býti poškozena neb ohrožena ani zdáním nebo možností takové újmy (rozh. č. 8179 Sb. n. s. civ. a Rouček-Sedláček, Komentář IV, str. 129), platí vše to v souzeném případě tím spíše, kdyžtž byla kvota, již se obviněný pak domáhal dokonce civilní žalobou, tak vysoká a v takovém nepoměru ke skutečné práci obviněným vykonané, že o povaze úmluvy jakožto úmluvy klientovi škodlivé nemůže býti sebe menší pochybnosti. Na tom nemění pranic okolnost, že podnět ke zmíněné úmluvě vycházel se strany klienta samého. Rovněž je bez významu, že obviněný souborem obou úmluv převzal na sebe i jisté riziko (Klang, Komentář II, 2, str. 196).

Odvolání snaží se ovšem dolíčiti, že úmluva, o jakou jde v souzeném případě, vůbec nespadá pod ustanovení § 879, odst. 2, č. 2 obč. zák. Namítá po této stránce, že se uvedené ustanovení vztahuje jen na sporné věci v užším slova smyslu, že dále Národní banka čsl. vůbec

není úřadem a že naopak v poměru k N. fungovala jen jako smluvní strana, která si neoprávněně zadržela provisi, takže při vrácení této »provisi« nešlo o »částku straně prisouzenou« po rozumu § 879, odst. 2, č. 2, obč. zák., a že tu konečně nelze ani mluvit o věci, která byla v době úmluvy advokátovi již svěřena, jak prý to uvedené ustanovení nutně předpokládá.

Veškeré tyto námitky jsou liché. Že ustanovení § 879, odst. 2, č. 2, obč. zák., pokud mluví o sporné věci, má vůbec na mysli věci, o nichž se má po úředním řízení teprve rozhodnouti, a to nejen v řízení soudním — (sporném nebo nesporném) —, nýbrž též v řízení správním, a v nichž se klient obrátil na právního zástupce se žádostí, aby jej v příslušném řízení zastupoval, bylo již nejvyšším soudem v rozhodnutích čís. 13164 a 13580 Sb. n. s. civ. vysloveno a odůvodněno (viz i Klang, Komentář, II, 2, str. 196, Rouček-Sedláček, Komentář, IV, str. 129, 130).

Rovněž neobstojí námitka, jako by, hledíc k postavení a působnosti Národní banky čsl. jakožto pouhé banky, třebaš privilegované, v souzeném případě vůbec nešlo o úřední řízení a o pojmy sporné věci a částky straně prisouzené.

Jak bylo dodatečným šetřením k příkazu nejvyššího soudu jako soudu odvolacího zjištěno, byla srážka, jejíž zrušení bylo cílem advokátní činnosti odvolatelovy, Národní bankou provedena na základě opatření Národní banky československé, uveřejněného vyhláškou ministra financí ze dne 7. července 1934, čís. 131 Sb. z. a n., ve spojení s opatřením Národní banky československé, uveřejněným vyhláškou ministra financí ze dne 5. října 1933, čís. 187 Sb. z. a n. Uvedená opatření mají svůj podklad v ustanoveních vl. nař. čís. 179/1931 Sb. z. a n., jímž bylo provedeno ustanovení § 2, čís. 2, zákona č. 7/1924 o ochraně československé měny a oběhu zákonných platidel, jakož i v ustanovení § 9 opatření Stálého výboru č. 166/1929 Sb. z. a n. Jde tu proto o část oněch předpisů, jež upravují dovoz a vývoz cizozemských i československých platidel a jich poukazy do ciziny, pokud se týče o účast Národní banky československé na mezinárodních zařízeních finančních a hospodářských významu měnového. Zmíněná opatření Národní banky československé provádějí na uvedeném zákonném podkladě a závazným způsobem dohodu s Říšskou bankou v Berlíně o úpravě platů mezi Československem a Německem. Nahoře zmíněné opatření z roku 1934 nařizuje pak pro určité platy onu dvacetiprocentní srážku z vyplacených částek ve prospěch fondu ke krytí kursovních ztrát, o kteroužto srážku v souzeném případě jde. Za těchto okolností nemůže býti řeči o pouhém jaksi smluvním poměru mezi klientem obviněného s jedné a Národní bankou československou s druhé strany. Jde tu naopak o takový administrativní poměr a o řízení takové, že nutno na ně použití pojmů »sporné věci« a »prisuzování« v onom širším smyslu, jaký je směrodatný při výkladu § 879, odst. 2, čís. 2, obč. zák.

Námítka, že v době souzené úmluvy ještě nešlo o věc svěřenou, ježto obviněný v této době ještě nebyl zastoupením N. pověřen, je rovněž bezpodstatná; nemůže býti pochybné, že poukaz ustanovení § 879, odst. 2, čís. 2, obč. zák. na zástupčí poměr mezi advokátem a klientem nemůže býti, pokud jde o pactum de quota litis, pojímán ve smyslu časovém, t. j. tak, jako by sem spadala jen taková úmluva, která byla uzavřena až po uzavření mandátu. Tím by se ze sankce zákona vymykaly ony neméně závadné, ba naopak snad ještě závadnější případy, kde dojde k úmluvě, o níž je řeč, před převzetím zastoupení, tedy ve stadiu vyjednávání mezi advokátem a klientem, t. j. v onom počátečním stadiu, kde nebývá strana o svých vyhlídkách, o větší či menší možnosti úspěchu, zvláště informována a kde bude takovým povážlivým úmluvám tím přístupnější již proto, aby si zastoupení advokátem získala.

Plyne také již z nahoře uvedených rozhodnutí čís. 13164 a 13580 Sb. n. s. civ., že v takovém případě pro použití ustanovení § 879, odst. 2, čís. 2, obč. zák. stačí, že se klient na právního zástupce obrátil se žádostí, aby ho v příslušném řízení zastupoval. Směřuje-li podle zmíněných rozhodnutí uvedené ustanovení k ochraně klientově proti nespravedlivému poškození, je podle toho, co již uvedeno, samozřejmo, že tuto ochranu potřebuje zejména i nastávající klient ve stadiu vyjednávání o převzetí zastoupení advokátem, zvláště když se uváží, že by při opačném stanovisku bylo obcházení zákona až příliš usnadněno. Leč ani s hlediska zachování vážnosti advokátního stavu, tedy s hlediska, že není s ní slučitelné, aby se advokát takovou úmluvou stal jaksi společníkem svého klienta, nebylo by srozumitelné, kdyby pactum de quota litis bylo nepřipustné jen tehda, došlo-li k němu až po převzetí mandátu, a nikoli též v oněch případech, kde se úmluva ta uzavírá již předem. Jde-li tu o ustanovení čelící proti úmluvám, jimiž se otřásá důvěrou v advokáta a v advokátní stav, nelze přehlížeti, že oné důvěry je do největší míry zapotřebí právě v onom stadiu počátečního vyjednávání o převzetí zastoupení. Není proto důvodu k výkladu zákona v tom smyslu, jako by byla platná a nezávadná úmluva, jíž si dá advokát část toho, co bude straně přisouzeno, slíbiti nastávajícím klientem před převzetím mandátu (viz také Klang, Komentář, II, 2, str. 196, Krainz, 1915, II, str. 93).

Hledíc ke všem těmto úvahám, je nasnadě, že se obviněný uvedenými úmluvami dopustil jednání, z něhož mohla veřejnost vyvoditi nepříznivý úsudek nejen o obviněném jakožto advokátovi, nýbrž i o ostatních členech advokátního stavu, ba o celém tomto stavu, takže kárná rada v tomto jednání spatřovala právem kárný přečin zlehčení cti a vážnosti stavu po rozumu § 2 kár. stat.

Naproti tomu nemůže, ani pokud jde o neplatné pactum de quota litis, jíti o souběh zmíněného kárného přečinu s kárným přečinem porušení povinností povolání, neboť pokud obviněný sjednal se svou stranou nicotnou smlouvu, neučinil tak v mezích oné zástupčí činnosti, která tvoří »povolání advokáta« ve smyslu § 8 a násl. adv. ř., t. j. oné čin-

nosti, kde advokát, vystupuje jako práva znalý zmocněnec stran, převzal na sebe závazek obstarávati záležitosti a zájmy věci jemu svěřené se zvýšenou kautelou bezpečnosti (bezelstnosti a poctivosti), správnosti a svědomitosti (rozh. čís. 175 dis. Sb. n. s.). Tím, že obviněný jednal proti zákonnému zákazu, zlehčil sice čest a vážnost stavu (rozh. Ds V 3/14, Gerichtshalle 1914, str. 408), ale neporušil takto povinnosti povolání.

Pokud obviněný ovšem — třeba v poměru ke svému budoucímu klientovi — nedbal všeobecné povinnosti vytčené v druhém odstavci § 10 adv. ř. (k zachování bezelstnosti a poctivosti), je porušení této povinnosti právě podle §§ 2 a 39, odst. 2 kárn. stat. zase jen předmětem a podstatou kárného přečinu zlehčení cti a vážnosti stavu a nelze je proto zároveň kvalifikovati za přečin porušení povinností povolání, pokud se příslušné jednání nepřičí určité povinnosti advokáta v užším slova smyslu (rozh. čís. 96 dis., 231 dis. Sb. n. s.).

Napadený kárný nálezn je proto pochyben jen potud, pokud druhou úmluvu obviněného (pactum de quota litis) podřadil též pojmu porušení povinností povolání. Bylo proto odvolání obviněného vyhověti jen v tom směru, že se vylučuje zmíněná druhá kvalifikace jeho jednání.

Čís. 332 dis.

Věcnou odpovědnost za kárný přečin zakládá již okolnost, že se obviněný dopustil činu jako kandidát advokacie; formálním předpokladem pro zahájení řízení je však, aby byl obviněný zapsán v seznamu kandidátů advokacie i v době, kdy kárné radě dojde oznámení o jeho činu.

Nelze zavést kárné řízení, nebyl-li obviněný zapsán v listině kandidátů advokacie ani v době oznámení, ani později.

Příslušnost kárné rady stíhati koncipienta nepomíjí však tím, že obviněný v době vydání kárného nálezu byl již vymazán ze seznamu kandidátů advokacie (vzdav se své služby).

(Rozh. ze dne 20. září 1937, Ds I 26/37.)

Nejvyšší soud jako soud odvolací v kárných věcech advokátů a kandidátů advokacie vyhověl stížnosti návladního komory do usnesení kárné rady advokátní komory ze dne 1. února 1937, Dis 5/34 a Dis 240/33, jímž tato vyslovila, že se kárné řízení proti Dr. A., bývalému kandidátu advokacie, zastavuje a že kárná rada je v těchto případech nepřislušná, zrušil toto usnesení a vrátil tyto věci téže kárné radě, aby o nich jednala a znovu rozhodla; zamítl však stížnost návladního komory do stejného usnesení jmenované kárné rady z téhož dne, pokud jde o kárné věci Dis 158/34, 289/34 a 314/34.